

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä lokakuuta 1999 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (HE 119/1999 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Jukka Liedes, opetusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Ilkka Saraviita.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, joka mahdollistaa todistelun turvaamisen teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa. Esityksen mukaan tuomioistuin voi todistelun turvaamiseksi määrätä sellaisen aineiston takavarikosta tai aineistoon kohdistuvasta muusta turvaamistoimenpiteestä, jolla voidaan olettaa olevan merkitystä mainituissa riita-asioissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta arvioidaan hallitusmuodossa turvatun kotirauhan kannalta ja päädytään siihen, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan todistelun turvaamiseksi teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamiseen perustuvassa riita-asiaassa voidaan määrätä takavarikko tai muu toimenpide. Tällaisen päätöksen täytäntöön panemiseksi saattaa esityksen

perustelujen mukaan olla välttämätöntä, että ulosottomies menee vastapuolen tai omaisuuden haltijan kotiin tai yksityisiin toimitiloihin. Ehdotusta on tämän vuoksi arvioitava perusoikeutena turvatun kotirauhan kannalta.

Hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Saman pykälän 3 momentin nojalla lailla voidaan säätää kotirauhan piiriin ulottuvista sellaisista toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Lakiehdotuksessa tarkoitettu sääntely ei koske rikosten selvittämistä. Siksi perustuslaissa säädetyistä edellytyksistä voi tässä tulla kysymykseen vain se, että kyseiset toimenpiteet olisivat välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi.

Turvaamistoimen tarkoituksena on todistusaineiston varmistaminen, jotta oikeudenhaltija voisi saattaa oikeutensa loukkaamista koskevan riita-asian vireille tuomioistuimessa ja saada tällä tavoin loukkauksen loppumaan sekä hyvitystä tai korvausta jo tapahtuneesta loukkauksesta. Turvaamistoimen hakijan tulee 3 §:n mukaan esittää todennäköisyysnäyttö oikeuden loukkauksesta tai sen välittömästä uhasta.

Lakiehdotuksen mukaisilla toimenpiteillä pyritään edistämään ennen kaikkea hallitusmuodon 16 §:n 1 momentissa jokaiselle turvattua oikeutta saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa ja näin viime kädessä oikeudenhaltijan omaisuuden suoja. Valiokunnan käsityksen

mukaan lainsäädäntötoimenpiteen hyväksyttävillä tavoitteilla on niin konkreettinen ja välitön ja myös riittävän välttämätön perusoikeusyhteys, että hallitusmuodon 8 §:n 3 momentin perusoikeuksien turvaamisedellytys täyttyy. Valiokunta pitää kuitenkin asianmukaisena, että tuomioistuimen turvaamistoimipäätös voidaan ulottaa kattamaan jonkun kodissa toimitettavan etsinnän vain erityisestä syystä, kuten siksi että tarkoitettulla aineistolla voidaan olettaa olevan keskeistä, oleellista tms. merkitystä todisteena.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota, ettei 2 §:n 1 momentissa millään tavoin luonnehdita takavarikon lisäksi kysymykseen tulevia muita toimenpiteitä. Esityksen perustelut viittaavat siihen, että tällaiset toimenpiteet olisivat vastapuolen kannalta vähemmän haittaa tuottavia kuin takavarikko. Sääntelyä on syytä selventää perustelujen suuntaisesti.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valiopiöpäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Riitta Prusti /sd
jäs. Tarja Filatov /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /skl
Paula Kokkonen /kok

Jouni Lehtimäki /kok
Hannes Manninen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /kesk
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd.